

Dünyadaki ve Hindu Toplumundaki Çocuk Evliliklerine Dair Bir İnceleme

A Review About Child Marriage in the World and in Hindu
Society

Şeyma Nur DENİZ

Yüksek Lisans Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi SBE, Sakarya/Türkiye
Postgraduate Student, Sakarya University SBE, Sakarya/Turkey

seycan3860@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1889-4167>

Makale Bilgisi | Article Information

Makale Türü / Article Type: Araştırma Makalesi / Research Article

Kabul Tarihi / Date Accepted: 25 Mayıs / May 2021

Yayın Tarihi / Date Published: 30 Mayıs / May 2021

Yayın Sezonu / Pub Date Season: Mayıs / May

Atıf / Citation: Deniz, Şeyma Nur. "Dünyadaki ve Hindu Toplumundaki Çocuk Evliliklerine Dair Bir İnceleme". *edid: edebali islamiyat dergisi/ edebali islamic journal* 5/1 (Mayıs/May 2021): 27-45

İntihal: Bu makale, iThenticate yazılımınca taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir.

Plagiarism: This article has been scanned by iThenticate. No plagiarism detected.

Web: <http://dergipark.gov.tr/edid> | mailto: iifdergi@bilecik.edu.tr

Copyright © Published by Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi /
Bilecik Seyh Edebali University, Faculty of Islamic Sciences, Bilecik, 11230 Turkey.
Bütün hakları saklıdır. / All rights reserved.

luk alabilmesi için belli bir olgunluğa erişmesi gerekir. Bu ise fizyolojik açıdan on sekiz yaşına kadar süren bir döneme karşılık gelir.² Günümüzde bireyin sorumluluk alabilme ve olgunluğa ulaşma yaşı ise on sekiz yaş olarak kabul edilmektedir.

Uluslararası belgelerde ifade edildiği üzere on sekiz yaşından önce gerçekleştirilen evlilikler erken evlilik olarak karşımıza çıkar. Literatürde çocuğun fizyolojik ve psikolojik açıdan gelişimini tamamlamadan, sorumluluk yüklenmeye hazır olmadan³ rızası dışında gerçekleştirilen bu evlilikler 'erken ya da zorla yapılan evlilikler' olarak tanımlanmaktadır. "Erken evlilik" terimi, yasalarla belirlenen evlilik yaşından önce gerçekleşen evliliği ifade eder, bu terimle birlikte karşımıza çıkan toplumda erken evlilik olarak da kullanılan "zorla evlilik" ise, eşlerden birinin veya her ikisinin özgür rızası olmadan gerçekleşen ve fiziksel, duygusal baskı içeren evlilik olarak tanımlanır.⁴ Ayrıca çocukluk döneminde gerçekleştirilen bu evlilikler 'çocuk gelinler' ya da 'çocuk evlilikler' gibi farklı şekillerde de ifade edilmektedir.⁵

Erken evlilikler denildiğinde, karşımıza çoğunlukla "çocuk gelinler" çıkmaktadır. Erken evlilikler erkek çocuklarına nazaran kız çocukları arasında daha yaygındır. Kız çocukları açısından büyük sorun teşkil eden bu durum erken evliliklerin görüldüğü toplumlarda kadın ve erkek arasındaki eşitsizliğin bir göstergesi olarak kabul edilmektedir. Ruhsal ve fiziksel gelişimini tamamlamamış olan bireylerin çocukluk döneminde gerçekleştirdiği evlilikler bir istismar olarak görülmektedir. Erken evlilikler ile ilgili yaklaşım ve uygulamalar sosyal ve kültürel örüntüye göre farklılık arz etmekle birlikte geleneksel ve ataerkil yapıya sahip olan toplumlarda bir sorun olarak görülmemekte ve bu yapıya sahip toplumlarda erken evlilikler normal bir durum algısı oluşturularak meşru gösterilmektedir.⁶

Bu çalışmada, dünyadaki çocuk evlilikleri hakkında bilgi verilmiş ve Hindistan'daki en büyük inanç grubunu oluşturan Hindu toplumunda var

² Hilal Özcebe & Burcu Küçük Biçer, "Önemli bir kız çocuk ve kadın sorunu: Çocuk evlilikler", *Türk Pediatri Arşivi Dergisi* 48/2 (Ocak 2013), 87.

³ Ahmed Tahera "Child Marriage: A Discussion Paper", *Bangladesh Journal of Bioethics* 6/2 (July 2015), 8-9.

⁴ Anam Aftab, "Child Marriage Practices in India: A Violation of Child Rights", *International Journal of Multidisciplinary Research Review* 5/8 (August 2019), 15; Vandana Bhandari, "Child Marriage Under Hindu Personal Law: *Factum Valet* or An Issue For Protection of Human Rights of Women", *ILI Law Review* 1 (Summer 2017), 177.

⁵ Özcebe & Biçer, "Önemli bir kız çocuk ve kadın sorunu: Çocuk evlilikler", 87; Elvan Aydemir, "Evlilik mi? Evcilik mi? Erken ve zorla evlilikler: Çocuk gelinler", *Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu Raporları* 11/8 (Ekim 2011), 1.

⁶ Özcebe & Biçer, "Önemli bir kız çocuk ve kadın sorunu: Çocuk evlilikler", 87; Aydemir, "Evlilik mi? Evcilik mi?", 1.

olan çocuk evlilikleri olgusunun tarihsel süreci, dinî sebepleri, Hindu toplumundaki etkileri ve sorunları ele alınıp değerlendirilmiştir.

1. DÜNYADAKİ ÇOCUK EVLİLİKLERİ

Erken yaşta gerçekleştirilen evlilikler diğer adıyla çocuk evlilikleri birçok ülkenin önemli sorunlarından birini oluşturmaktadır. Evliliklerin gerçekleştiği yaş aralığının ergenlik dönemine tekabül etmesi birçok riski de beraberinde getirmektedir. Ruhsal ve fiziksel gelişimini tamamlayacağı on beş-on sekiz yaş aralığında yapılan evliliklerde, çocukluğunu yaşayamayan bireyler özellikle kız çocukları ailenin ve çocuğun sorumluluklarını üstlendiği için eğitim hayatından mahrum kalmaktadır.⁷ Uluslararası birçok sözleşmede çocuk istismarına yol açtığı ve kadına şiddeti ön plana çıkardığı için tartışılan bu sorun insan hakları ihlali olarak değerlendirilmektedir.⁸

Erken evlilikler hem kız hem de erkek çocuklarının sağlıklı gelişmelerini engellemekte ve özellikle sosyal gelişimleri açısından kız çocuklarında ciddi anlamda sorunlar oluşturmaktadır.⁹ Erken evliliklerle ilgili yapılan çalışmalar bundan dolayı daha çok kız çocukları üzerine kaleme alınmıştır.¹⁰ Çocuğun ruhsal ve fiziksel sağlığı üzerinde derin izler bırakıp büyük tahribatlara sebep olan çocuk yaşta gerçekleştirilen bu evlilikler, üzerinde durulması gereken bir husustur.¹¹

Modern hukuk anlayışlarında on sekiz yaşından önce gerçekleştirilen evlilikler suç olarak kabul edilmesine rağmen dünya genelinde çocuk evlilikleri yaygın bir şekilde uygulanmaktadır. Erken yaşta bu evlilikler belirli yerlerle sınırlı olmayıp dünya genelinde yaygın olması erken evliliklerin kültürel bir olgu olduğu iddiasını çürütmektedir.¹²

Erken evlilikler ya da zorla yapılan evlilikler birçok sorunu beraberinde getirir ve ülkeden ülkeye bu sorunlar farklılık gösterir. Erken yaşta gerçekleştirilen bu evlilikler aile içi şiddete, toplumsal baskıya, sağlık sorunlarına, anne ya da bebek ölümlerine, eğitim yetersizliğine ve istihdam olanaklarından mahrumiyete sebep olabilmektedir.¹³

⁷ Damla Eyüboğlu & Murat Eyüboğlu, "Küçük Yaşta Evlendirilmek İstenen Çocuklarda Psikiyatrik Bozukluklar ve Sosyodemografik Özellikler", *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 21/2 (Mart 2018), 122.

⁸ Aydemir, "Evlilik mi? Evcilik mi?", 3.

⁹ Bhandari, "Child Marriage Under Hindu Personal Law", 175.

¹⁰ Aydemir, "Evlilik mi? Evcilik mi?", 3.

¹¹ Nesrin Duman "Çocuk Yaşta Evlilik ya da Çocuk Gelin Olgusuna Psikososyal Bir Bakış", *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi (IBAD)* 4/2 (Mart 2019), 268.

¹² Duman "Çocuk Yaşta Evlilik", 268; Perran Boran vd., "Çocuk Gelinler", *Marmara Medical Journal* 26 (Nisan 2013), 58.

¹³ Bhandari, "Child Marriage Under Hindu Personal Law", 175; Aydemir, "Evlilik mi? Evcilik mi?", 3.

Erken yaşlarda gerçekleştirilen evliliklerin altında yatan birçok sebep vardır. Kültürel değerlerin ve dinî anlayışların erken yaştaki evliliklerde önemli etkenler olduğunu söylemek mümkündür. Erken evliliklerin ortaya çıkış sebebi ne olursa olsun belli bir olgunluğa erişmeden evlenen çocuklarda erken evlilikler fizyolojik ve psikolojik yıkımlar meydana getirir. Geleneksel yapının hâkim olduğu toplumlarda özellikle kız çocuklarının erken evlendirilmesi bir örf gibi uygulanarak bu tür evlilikler pekiştirilmekte, gelenek haline getirilen bu evlilikler çocuk evliliklerinin büyük bir sorun olarak görülmesini engellemektedir.¹⁴ Erken evliliklerin yaygın olarak uygulandığı ülkelerde bu tür evliliklerin meşruluk kaynağı toplumun kendisidir. Geleneksel ve ataerkil yapının olduğu toplumlarda erken yaşta gerçekleştirilen evliliklere toplum tarafından meşruluk kazandırılmakta ve bu evliliklerin normal olduğu algısı oluşturulmaktadır.¹⁵

Ataerkil nitelikteki toplumlarda erkek çocuklar ön planda tutulup önemsenmekte iken kız çocukları aileler için ikinci planda gelmektedir. Öyle ki aileler erkek çocuklarının yetiştirilmesinde hiçbir masraftan kaçınmamakta ancak geleneksel yapıya sahip olan ailelerde kız çocuklarının evlenip kocasının ailesine dahil olacağı düşüncesiyle kız çocukları için herhangi bir harcama ya da yatırım yapılmamaktadır. Bu duruma örnek olarak ataerkil bir yapıya sahip olan Hindistan gösterilebilir. Hindistan'da aileler birlikte yaşadıkları kız çocukları için "başkasının serveti" anlamında *dhan* kelimesini kullanırlar.¹⁶

Geleneksel ve ataerkil nitelikli toplumlarda erken evliliklerle ilgili ritüeller tarih boyunca değişmeden kabul görmüş ve uygulanmıştır. Erken evliliklerde toplumsal ve yasal bağlayıcılığı bulunmayan dinî ritüellere uygun şekilde evlilikler gerçekleşmektedir.¹⁷ Bundan dolayı erken yaşta evlenmeye mecbur bırakılan bu çocuklar birçok şeyden mahrum bırakılmakta ve mağdur edilmektedir.¹⁸ Ne yazık ki erken evliliklerle ilgili çıkarılan yasalara ve devletlerin erken evlilikleri önlemeye yönelik imkanlarına rağmen erken evlilikler günümüzde de yaygın olarak varlığını devam ettirmektedir. Kültürleri, dilleri ve kıtaları aşan evrensel bir sorun olarak kabul edilen erken evliliklerin sosyal ve ekonomik yönden kalkınamayan gelişmişlik düzeyleri düşük ülkelerde yüksek oranlarda gerçekleştiğini söylemek mümkündür.

¹⁴ Aydemir, "Evlilik mi? Evcilik mi?", 17.

¹⁵ Aydemir, "Evlilik mi? Evcilik mi?", 31.

¹⁶ Aydemir, "Evlilik mi? Evcilik mi?", 7.

¹⁷ Boran vd., "Çocuk Gelinler", 58.

¹⁸ Aydemir, "Evlilik mi? Evcilik mi?", 3.

Az gelişmiş ülkelerde özellikle kız çocukları cinsel obje olarak görülmekte ve ekonomik çıkar sağlama amacıyla erken yaşta evlendirilmektedir¹⁹

Tablo 1: Erken Evliliklerde Yüksek Oranlara Sahip Ülkeler (Tahera, “Child Marriage: A Discussion Paper”, 9).

Ülke Adı	On Sekiz Yaşından Önce Evlenen Kızların Yüzdesi
Nijer	%75
Çad	%68
Orta Afrika Cumhuriyeti	%68
Bangladeş	%66
Gine	%63
Mozambik	%56
Mali	%55
Burkina Faso	%52
Güney Sudan	%52
Malawi	%50
Madagaskar	%48
Eritre	%47
Hindistan	%47
Somali	%45
Sierra Leone	%44
Zambiya	%42
Dominik Cumhuriyeti	%41
Etiyopya	%41
Nepal	%41
Nikaragua	%41

Tablo 1’de verilen az gelişmiş ülkelerdeki erken evlilik oranlarını değerlendirdiğimizde oranların Nijer, Çad, Orta Afrika Cumhuriyeti gibi Afrika kıtası ülkeleri ile Bangladeş gibi Güney Asya ülkelerinde çok yüksek olduğunu söyleyebiliriz. Erken evlilik oranlarına baktığımızda, Afrika kıtası erken evliliklerin en çok görüldüğü coğrafi bölgelerden biridir. Nijer yüzde 75 oranı ile Afrika kıtasında ve dünyada en yüksek erken evlilik oranına sahip

¹⁹ Aydemir, “Evlilik mi? Evcilik mi?”, 8.

olan ülkedir. Yine bu kıtada yer alan Çad ve Orta Afrika Cumhuriyeti erken evliliklerde aynı oranlara sahip olan ikinci ve üçüncü ülkelerdir.²⁰ Güney Asya ülkelerinden Bangladeş ise bulunduğu coğrafi bölgede ilk sırada dünya sıralamasında ise dördüncü sıradadır.²¹ En yüksek erken evlilik oranının görüldüğü Nijer, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı Gelişmişlik Raporuna göre 187 ülke arasında 186. sıradadır. Ayrıca Nijer, Eğitim Raporlarına göre de 120 ülke arasında son sıradadır. Nijer’de yapılan araştırmalar, kırsal kesimler ile kentler arasında erken evlilik oranlarının farklı olduğunu ortaya koymaktadır. Kentlerde erken evlilik oranı yüzde 42’lerde iken kırsal kesimlerde bu oran yüzde 84’e yükselmektedir. Kırsal kesimlerde erken evlilik oranının bu kadar yüksek olmasında ailelerin maddi imkanlarının iyi olmaması temel faktörlerden biridir. Öyle ki Nijer’deki yoksul aileler, kız çocuklarını komşu ülkeleri olan Nijerya’daki zengin kimselere yüksek paralar karşılığında satmaktadırlar.²²

Erken evlilik oranında Nijer, dünya da ilk sırada olmasına rağmen ülkede bu sorunu engellemek için yapılan çalışmalar yok denecek kadar azdır.²³

Tablo 2: Erken evliliklerde düşük oranlara sahip ülkeler (Özcebe & Biçer, “Önemli bir kız çocuk ve kadın sorunu: Çocuk evlilikler”, 87).

Ülke Adı	Çocuk Evliliklerinin Sıklığı Yüzdesi
İsveç	%0,4
Kanada	%0,6
Fransa	%0,6
Finlandiya	%0,6
Japonya	%0,7
Almanya	%1,2
Belçika	%1,6
İngiltere	%1,7
İspanya	%2,3
Hollanda	%2,4
İtalya	%3,0

²⁰ Aslıhan Doğan Köroğlu, *En Az Gelişmiş ve Gelişmekte Olan Ülkelerde Erken Yaşta Evliliklerle Mücadele ve Türkiye Uygulamaları* (Ankara: T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Uzmanlık Tezi, 2014), 72.

²¹ Köroğlu, *En Az Gelişmiş ve Gelişmekte Olan Ülkelerde Erken Yaşta Evliliklerle Mücadele ve Türkiye Uygulamaları*, 56.

²² Köroğlu, *En Az Gelişmiş ve Gelişmekte Olan Ülkelerde Erken Yaşta Evliliklerle Mücadele*, 72-77.

²³ Köroğlu, *En Az Gelişmiş ve Gelişmekte Olan Ülkelerde Erken Yaşta Evliliklerle Mücadele*, 77.

Amerika	%3,9
Yunanistan	%5,5
Portekiz	%5,7
Azerbaycan	%12,0
Arjantin	%12,4

Tablo 2’de görüldüğü üzere gelişmişlik ve eğitim düzeyi yüksek olan ülkelerde erken evlilik oranları yok denecek kadar azdır.

Erken evliliklerin gerçekleştiği ülkeleri kendi dinamikleriyle ele almak gerekir. Çünkü her ülkede erken evliliklerin yapılış sebebi, biçimi ve yaygınlığı farklılık göstermektedir.²⁴ Dünya verilerinden hareketle Birleşmiş Milletlerin Nüfus Fonunda 2011-2020 yılları arasında 140 milyondan fazla çocuğun erken yaşta evlenebileceği izah edilmekte ve bu oranın günlük 39.000 yıllık ise 14 milyona tekabül edeceği belirtilmektedir.²⁵

Görüldüğü üzere erken yaşta gerçekleştirilen evlilikler dünya genelinde karşımıza çıkmaktadır. Belli bir olgunluğa erişmeyen çocuklardan erken yaşlarda anne baba gibi büyük sorumluluklar üstlenmeleri beklenilmekte ve çocukluk dönemlerini yaşayamayan bu çocuklardan yetişkin bir birey gibi davranmaları istenilmektedir. Erken yaşta gerçekleştirilen evlilikler önce bireyleri etkilemekte zamanla toplumsal bir hal alarak daha karmaşık bir hale gelmektedir. Toplumlar erken yaştaki evlilikleri normal bir durum gibi göstermekte ve geçmişten gelen alışkanlıklarını sürdürmektedirler. Çocukluk dönemleri ellerinden alınan çocuklar eğitimlerini tamamlamaktan, arkadaşları ile birlikte olmaktan ve birçok aktiviteden mahrum bırakılmaktadır. Erken yaşta evlendirilen bu çocuklar cinsel istismara, her türlü şiddete maruz kalmakta bu durum ise onlarda kapanması zor fizyolojik ve psikolojik yıkımlara sebep olabilmektedir.²⁶

2. HİNDU TOPLUMUNDAKİ ÇOCUK EVLİLİKLERİ

2.1. Tarihi

²⁴ Aydemir, “Evlilik mi? Evcilik mi?”, 5.

²⁵ United Nations International Children’s Emergency Fund (UNICEF), “Child Marriages: 39,000 Every Day”, (Erişim 26 Mayıs 2020).

²⁶ B. Suresh Lal, “Child Marriage in India: Factors and Problems”, *International Journal Of Science And Research (IJSR)* 4/4 (Nisan 2015), 2993; Perran Boran vd., “Çocuk Gelinler”, 61. Özcebe & Biçer, “Önemli bir kız çocuk ve kadın sorunu: Çocuk evlilikler”, 86-89.

Hindistan'da belli dönemlerde yasaklanmış olan ancak günümüzde Hindistan'daki Rajasthan, Madhya Pradesh, Uttar Pradesh, Bihar gibi bazı bölgelerde devam eden uygulamalardan biri erken yaşta gerçekleştirilen evliliklerdir. Esasen Hint toplumunda çocuk evliliği geleneğinin nasıl ortaya çıktığı tam olarak bilinmemekle birlikte Hindistan tarihinde var olan bazı durumların çocuk evliliklerinin ortaya çıkmasında etkin bir faktör olduğu düşünülmektedir.

Orta çağda Hindistan'da sati²⁷ geleneği sürdürülmekteydi, kız bebeklerin dünyaya gelmesi kötü bir alamet olarak görülmekte hatta yeni doğan kız çocukları süt teknelerinde boğularak öldürülmekteydi. Hindistan'da var olan bu güvensizlik duygusunun ortasında evlenmemiş genç kızların varlığı potansiyel bir felakete davetiye çıkarmaktaydı.²⁸

Yine Orta Çağ'da Hindistan'daki feodal beyler ve prensler sürekli bir tehdit kaynağı olarak görülmekteydi. Hal böyle olunca, anne-babaların "gelin" ve "damat"lar henüz beşiklerinde iken çocuk evlilik geleneğini sürdürerek kızlarının sorumluluklarının üstesinden gelmeye çalışmaları bu eğilimin doruk noktasını oluşturmaktaydı. Böylelikle, büyüyen bir kızın iffetine yönelik tehlike bir şekilde azaltılmaktaydı. Bu temel nedenin yanı sıra feodal toplumun doğasından kaynaklanan ve bu uygulamanın yaygınlaşmasına yardımcı olan birkaç sebep daha bulunmaktaydı. Bunlar feodal bir toplumda rekabet, kişisel onur, ırksal dostluk veya düşmanlık gibi niteliklerdi. Bu nedenle askeri ittifaklar, çeşitli krallıklar ve derebeylikler arasındaki güç dengesini korumada veya yok etmede çok önemli bir rol oynamaktaydı. Girilen askeri ittifakların her iki tarafça da gözetilmesini sağlamak amacıyla birbirlerinin saraylarında eğitim görmüş ve büyümüş çocukların değişimi gibi uygulamalar yapılmaktaydı.²⁹

Kast³⁰ hiyerarşisi de böyle bir sistemin sürdürülmesinde rol oynamaktaydı. Doğum ve kalıtsallığa dayanan kast, farklı kastların üyeleri arasında

²⁷ Sanskrit kökenli bir sözcük olan sati (sutte) Hindistan'da "yaşayan kadının ölü kocasıyla somutlaştırılmasını" içeren geleneksel bir ayındır. Sati dul kalan kadının kocasının cenaze ateşinde kocasıyla birlikte kendini kurban ettiği bir ritüeldir. Hint toplumunda sati ritüelini yerine getiren kadın ideal bir eş olarak görülür. Kadının ailesine, topluma büyük bir onur ve prestij getirdiğine inanılmaktadır. Konuyla ilgili detaylı bilgi için bkz. Nehaluddin Ahmad, "Sati Tradition - Widow Burning In India: A Socio-Legal Examination" *Web Journal of Current Legal Issues* (2009). Arvind Sharma, *Sati: Historical and Phenomenological Essays* (New Delhi: Motilal Banarsidass, 1988).

²⁸ Lal, "Child Marriage in India: Factors and Problems", 2993.

²⁹ Lal, "Child Marriage in India: Factors and Problems", 2993-2994.

³⁰ Hint toplumunun temel yapısını oluşturan kast sistemi, göreceli saflığa göre tesis edilmiş bir sosyal ve dinî ayırım sistemidir. Kast piramidi Brahman (din adamları), Kshatriya (yöneticiler ve askerler), Vaisya (tüccarlar, çiftçiler), Sudralar (işçiler, hizmetçiler) sınıfı olmak üzere dört kategoriden meydana gelmektedir. Bunların dışında kast dışı tutulan ve sayıları çok

evliliklere izin vermemekteydi, ancak gençler duygu ve tutkularının yönlendirmesiyle kast dışı evliliklere yönelip bu emri ihlâl edebilmekteydi. Kendini koruma zorunluluğundan ötürü kalıtsal kast sistemi çocuk evliliklerinin ortaya çıkmasına zemin hazırlamaktaydı.³¹

Sonuç olarak erken evliliklerin ortaya çıkmasına zemin hazırlayan faktörlere tarihsel perspektiften bakıldığında hükümdarların tutum ve uygulamaları, feodal beylerin ve prenslerin tehlike olarak görülmesi, askeri ittifaklar, kast hiyerarşisi gibi faktörler etkili olmuştur.

2.2. Dini Sebepleri

Erken evliliklerin yüzde 47 oranında görüldüğü, başka bir ifadeyle ülkede yaklaşık her iki kızdan biri on sekiz yaşından önce evlendiği Hindistan'da geleneksel ve ataerkil bir yapı hâkim olduğu için cinsiyetler arasında bir eşitliğin bulunduğu söylemek mümkün görülmemektedir. Hindistan, içinde barındırdığı geleneksel yapısı nedeni ile kadınların küçük yaşta evlenmelerinde bir sakınca bulmamakta hatta kadın ile erkek arasındaki yaş farkını da önemsememektedir.³² Öyle ki Manu Kânunnâmesi'nde³³ kız ço-

fazla olan Parya (dokunulması yasak olanlar) olarak isimlendirilen bir sınıf da bulunmaktadır. En üst tabakada yer alan Brahmanlar sınıfını, toplumun manevi ve entelektüel şahsiyetleri meydana getirmektedir. Kast piramidinin bu grubu Hint toplumunun merkezi gücünü elinde tutmaktadır. Piramidin ikinci tabakasında Kshatriyalar yer alır. Onlar da toplumun düzenini, toplumun refahını arttırmaya çalışan askerler ve idarecilerdir. Sonrasında ise tüccar sınıf olan Vaişyalar oluşturmakta ve onları Sudralar izlemektedir. Sudraların temel görevi ise diğer üç kastın ihtiyaçlarını karşılamaktır. Bu sistemin dışında tutulan Parya olarak isimlendirilen sınıfsızlar, dokunulması yasak olanlardır ve bu grup mensupları hiçbir kast statüsüne dahil edilmemektedirler. Parya olarak isimlendirilen dokunulmazlar toplumdan soyutlanmaktadır. Konuyla ilgili detaylı bilgi için bkz. Mahmut Aydın, *Ana Hatlarıyla Dinler Tarihi*, (İstanbul: Ensar Neşriyat, 2014), 112; Ali İhsan Yitik, *Doğu Dinleri*, (İstanbul: İsam Yayınları, 2014), 47; Kim Knott, *Hinduizm*, çev. Ceylan Ertung (Ankara: Dost Kitabevi Yayınları, 2017), 4.

³¹ Lal, "Child Marriage in India: Factors and Problems", 2994.

³² Aydemir, "Evlilik mi? Evcilik mi?", 9.

³³ Hinduizm'in temel kaynağını oluşturan Hint kutsal metinleri, oldukça geniş bir külliyata sahiptir. Hint geleneğinde kutsal kitap literatürü Şruti ve Smriti şeklinde iki ana bölüme oluşur. Şruti metinler tanrı tarafından verilen ve hiçbir şekilde şüphe duyulmayan hakikat olarak kabul edilmektedir. Smriti koleksiyonunda yer alan eserler ise, kaynağı itibarıyla vahye dayalı olmayıp akledilerek yani ilhama dayalı olarak kaleme alınmış metinlerdir. Smriti kategorisinde bulunan eserler Destanlar (Mahabharata, Ramayana), Sutralar, Puranalar ve Dharmaşastralar'dır. Dharmaşastralar gündelik hayata ait konuları içerir. Dharmaşastralar'ın bir parçası olan Manu Kânunnâmesi modern Hindu fıkının temelini oluşturur ve Manu isimli bir kişiye atfedilir. Manu, Hinduizm'in bir anlamda Adem'i olarak görülür. Yani sosyal ve ahlaki emirlerin babası, insanlığın da atası olarak kabul edilir. Dünyadaki yaşamın nasıl olması gerektiğini ortaya koyan bu eserin dili Sanskritçe'dir. Hindu dinî hukukuyla ilgili konular üzerine 2685 madde içerir. Tarihsel olarak dinî ve ideolojik seleflerine ve rakiplerine tepki olarak ortaya çıkan ve Hinduizm'in çoğu mezhebinin önemli bir metni

cuklarının erken yaşta evlendirilmesinin uygun olduğu belirtilmekte hatta kız çocuklarının kendilerinden yaşça büyük erkeklerle evlenmeleri gerektiği özellikle vurgulanmaktadır. “*Otuz yaşındaki bir erkek, kalbini büyüleyen on iki yaşında bir kızla, yirmi dört yaşındaki bir erkek de sekiz yaşındaki bir kızla evlenmelidir. Eğer görevi ele alması gerekiyorsa daha acele evlenebilir.*”³⁴ Manu Kânunnâmesi’ndeki sekiz yaşındaki bir kız çocuğu ile evlenmeli ifadesinden anlaşıldığı üzere ergenlik çağına ulaşmamış bir kız çocuğuyla dahi evlilik uygun görülmektedir. Aynı metinde yer alan “*Bir kız ergenliğe ulaşmış olsa bile, ölünceye kadar babasının evinde kalmayı tercih edebilir. Ancak babası onu iyi niteliklerden yoksun birine vermemelidir.*” ifadesiyle birlikte “*Bir kız ergenlik çağına ulaştıktan sonra üç yıl beklemelidir, bu zamandan sonra kendisi için bir koca aramalıdır.*”³⁵ ifadelerine bakıldığında burada bir tutarsızlığın olduğu söylenebilir. Nitekim, Manu Kânunnâmesi’ndeki bu yargıları karşılaştırdığımızda, öncelikle bir kız çocuğunun ergenliğe ulaştıktan sonra üç yıl beklemesi öğütlenirken diğer bir pasajda ise sekiz yaşındaki kızların evlendirilebileceği belirtilmektedir. Metinde yer alan bu pasajlar birlikte değerlendirildiğinde kız çocuklarının çok erken yaşta ergenlik dönemine girmesi gerekmektedir. Ancak hem iklim açısından hem de fizyolojik açıdan bu mümkün değildir. Manu Kânunnâmesi’ndeki ifadelerde erkeğin yaşının kızın yaşının üç katı olması gerektiği de ifade edilmektedir. Öyle ki metinde geçen ifadelerle göre yirmi beş yaşındaki bir kızın yetmiş beş yaşındaki bir adamla yirmi beş yaşın üstündeki bir kadının ise doksan yaşlarında olan bir adamla evlenmesi gerekir ki bu durum neredeyse imkansızdır.³⁶ Dolayısıyla Manu Kânunnâmesi’nde yer alan bu öğütlerin, modern dünyada algılanan ve evrensel olarak kabul edilen normlardan çok uzak olduğu görülmektedir.

Rig Veda³⁷’da yer alan metinlerde de bir kızın kadınlık belirtilerini göstermeden önce evlenmesi gerektiği belirtilmektedir.³⁸

olan bu eser Hint toplumu üzerinde oldukça etkilidir. Eser, kastlardaki kişilerin yapması gerekenleri, bir kralın ülkesini nasıl yönetmesi gerektiği, karı-kocanın karşılıklı görev ve sorumlulukları, hayat, doğum, ölüm, yeniden doğuş, günlük ibadetler ve ceza hukuku ile ilgili hükümleri ihtiva eder. Manu Kânunnâmesi, dünya hayatının nasıl olması gerektiğinin kapsamlı bir temsilidir. Konuyla ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Kürşat Demirci, “Hinduizm”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1998), 18/114; Aydın, *Ana Hatlarıyla Dinler Tarihi*, 102; *The Laws of Manu*, çev. Wendy Doniger and Brian K. Smith (Harmondsworth: Penguin Books, 1991), 13.

³⁴ Çalışmamızda Manu Kanunnamesi’nin şu çevirilerinden yararlandık: *The Laws of Manu*, çev. Wendy Doniger and Brian K. Smith, (Harmondsworth: Penguin Books, 1991); *The Law Code of Manu*, çev., Patrick Olivelle, (New York: Oxford Univ. Press, 2004); Manu. 9:94.

³⁵ Manu. 9:89-90.

³⁶ Emine Ersöz, *Manu Kanunnamesi’ne Göre Hinduizm*, (İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2007), 20.

³⁷ Rig Veda, Hint kutsal literatüründeki Şruti türü eserlerden biridir. Hint düşüncesinin en eski ve en kutsal eserlerinin başında gelir. Sanskritçe kökenli bir kelime olan Rig Veda “ilahi ve

Hinduların Smriti koleksiyonundan olan Yajnavalkya'da 'sekiz yaşındaki bir kıza *gauri*, dokuz yaşındaki kıza *rohini*, on yaşındaki kıza *kanya*, on yaşından büyük bir kıza ise *rajasrala* denilmektedir. Hindu kültüründe rajasrala'ya ulaşmış kızını vasisi olan kişinin evlendirmesi gerekir. Hint toplumunda babası, annesi ve büyük erkek kardeşi kızın rajasrala yaşına ulaşip evlenmediğini görürse onların cehenneme gideceğine inanılmaktadır.³⁹

Hindu kutsal metinlerini yazıldığı dönemleri dikkate alarak değerlendirmek gerekir. Ancak yine de bahsedilen yaşlar evlilik sorumluluğu üstlenmek için çok küçüktür. Çocuk evliliklerinin günümüzde uygulandığı Hint yarımadasına baktığımızda Hindu kutsal metinlerinin sosyal hayat üzerindeki etkisinin çok fazla olduğunu söylemek mümkündür.

Hint toplumunda yaygın olarak görülen çocuk evliliklerinin gerçekleşmesinde *nagnika* kavramının da etkili olduğunu söylemek mümkündür. Nitekim, Saraswat'a göre "çocuk evlilikleri, nagnika kavramının yaygın olduğu feodal toplumlarda mevcuttur."⁴⁰ Nagnika, 'adet dönemi yaklaşan kız, gençliğin duygularını yaşamamış, henüz ergenliğe ulaşmamış' biri olarak tanımlanmaktadır. Hindu dinî metinlerinden Vasistha Dharmasustaras'ta, "bir baba kızını nagnika halindeyken (kocaya) vermelidir" ifadesi yer alır.⁴¹ Kausika Sutra metninde ise, ergenlik çağına girmeden evlendirilen kızların evlilik törenleri sırasında adet görmeleri halinde arınma töreni tavsiye edilmektedir.⁴² Ayrıca Yajnavalkya'da babanın veya vasisinin ergenliğe ulaşmış kızını evlendirmesi gerektiği, kızını evlendirmedeği zaman kızın her adet döneminde baba ve vasisinin günaha maruz kalacağını belirtilmektedir.⁴³

Çocuk evliliklerinin yıllardır devam ettiği Hindistan'da erken yaşta gerçekleştirilen evlilikler, 1860 yılından sonra yasaklanmış olmasına rağmen, kırsal kesimlerde çocukların fiziksel ve zihinsel olgunluğa erişmeden evlen-

ya kutsal bilgi" anlamına gelir. Bu eser on bölümden oluşur. İçerisinde toplam 1028 ilahi yer alır. Eserdeki ilahilerde tanrısal varlıkların güçleri ve özellikleri ile ilgili bilgiler vardır. Eserin bölümlerine "mandala", ilahilerine "sûkta" adı verilir. Konuyla ilgili detaylı bilgi için bkz. *Rig Veda*, çev. Korhan Kaya (İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları, 2014); Yitik, *Doğu Dinleri*, 50-58.

³⁸ Rig Veda. 85:40-41.

³⁹ Pandurang Vaman Kane, *History of Dharmasastra: Ancient and Mediaeval Religious and Civil Law* (Poona: The Bhandarkar Oriental Research Institute, 1941), 444.

⁴⁰ Ritu Saraswat, "Child Marriage: A Social Evil", *Social Welfare*, April, 2006.'dan aktaran J.B. Auradkar, "Child Marriage In India: An Overview", *Review Of Research Journal* 2/4 (January 2013), 2.

⁴¹ Kane, *History of Dharmasastra*, 440.

⁴² Kane, *History of Dharmasastra*, 442.

⁴³ *Yajnavalkya Smrti*, çev. Rai Bahadur Srisa Chandra Vidyarnava (Delhi: The Panini Office, 1918), Yaj.1:64.

dirilmesi geleneği günümüzde halen varlığını devam ettirmektedir. Hindu kutsal metinlerinde çocuk evlilikleri teşvik edilmekte ve kız çocuklarının kendilerinden yaşça çok büyük erkeklerle evlendirilmeleri ise normal bir durum olarak görülmektedir. Hindistan'da kanayan bir yara olan çocuk evliliklerinin temelinde dinî gelenekler, sosyal uygulamalar ve ekonomik faktörler yatmaktadır. Temelinde yatan ne olursa olsun, çocuk evlilikleri, fiziksel ve psikolojik anlamda derin izler bırakmakta ve bir insan hakkı ihlali olarak karşımıza çıkmaktadır. Öyle ki erken yaşta evlendirilen kız çocukları dul kaldıkları zaman saçları kazıtılarak yalnız yaşamaya zorlanmakta ve toplumdaki tecrit edilmektedir.⁴⁴

Dharmaşāstra üzerine uzman bir isim olan Kane'ye göre, erken yaşta evliliklerin gerçekleşmesi bazı sebeplerden kaynaklanmaktadır. Bunun ilk nedeni, yüzyıllar boyunca çok geniş bir alana yayılan Budizm'in keşişlik ve keşişelik kurumunun ahlaki gevşekliğidir. Bir başka neden ise, Panini ve Patenjali zamanlarında farklı işlerle meşgul olan, eğitim gören kızların sonraki dönemlerde herhangi bir şey yapmadan tembel bir şekilde evde oturmalarıdır. Diğer bir önemli sebep ise, eğitime başlama (*upanaya*) yaşı olan sekiz yaşının evlenme yaşı olarak kabul edilmesidir. Ayrıca Hint toplumunda evlenmeden ölen bir kızın cennete gitmeyeceği düşüncesinin de hâkim olması erken yaşta evliliklerin gerçekleşmesinde etkilidir.⁴⁵

2.3. Çocuk Evlilikleri Olgusunun Hindu Toplumundaki Etkileri ve Sorunları

Hindistan'da çocuk evlilikleri uygulanmasındaki en temel sebeplerden biri de kızlarının ailelerine değil başka birisine (kocasını, kayınvalidesini) ait bir mülk olarak görülmesidir. Hindistan'da kız çocuklarının evliliği geç bir zamana bırakılırsa, ailesi için kız çocuğu bir yük olarak görülmektedir. Nitekim Hindistan'da çocuk evliliklerinde çeyiz yerine, evlenecek olan kız çocuğuna kocanın ailesinin bir miktar "başlık parası" ödemesi gerekmektedir. Bu başlık parasının ödenmesi aileleri erken yaşta kız çocuklarını evlendirmeye teşvik etmektedir.⁴⁶

Hint toplumunun kanayan yarası olan çocuk evlilikleri, Hindistan'da özellikle Akshya Tritiya gününde yapılmaktadır. Hindular normalde evliliklerin tarihini, uzmanların yorumladığı burçlara göre belirlemektedirler. Ancak, bazı tarihler o kadar uğurlu kabul edilir ki, o gün için herhangi bir uzmana danışılmamaktadır. Hindistan'da böyle uğurlu olduğuna inanılan bir

⁴⁴ Ersöz, *Manu Kanunnamesi'ne Göre Hinduizm*, 19; Lal, "Child Marriage in India: Factors and Problems", 2993.

⁴⁵ Kane, *History of Dharmashastra*, 443.

⁴⁶ Lal, "Child Marriage in India: Factors and Problems", 2994.

gün ise Vaishakh'ın üçüncü günü olan Akshya Tritiya'dır. (Akha Teej olarak da bilinir). Akshya Tritiya, Hindu takviminde genellikle mayıs ayına denk gelmektedir. Ne yazık ki Hindistan'da uğurlu kabul edilen Akshya Tritiya gününde özellikle Rajasthan, Madhya Pradesh, Gujarat ve Karnataka gibi eyaletlerde çok sayıda çocuk evliliği gerçekleşmektedir. Hindistan'ın birçok yerinde dinî bir gelenek olarak devam eden bu uygulamayı değiştirmek oldukça zor görünmektedir.⁴⁷

Hint geleneği, evlenmeden önce bekarete büyük önem vermektedir. Bu durum kadınlar için oldukça önemli olup bir dereceye kadar erkekler için de geçerlidir. Hindistan'da evlilik öncesi iffete büyük önem atfedildiği için bunu başarmanın en kolay yollarından biri genç kızları çocukluklarında iken evlendirmektir. Birçok aile kız çocuklarının eğitim hayatına son vererek onları erken yaşta evlendirmektedir. Erken yaşta gerçekleşen bu evlilikler biyolojik olarak yaşları henüz gebeliğe hazır olmadığı bir dönemde doğum yapan kız çocuklarının sağlık durumlarını tabii olarak kötü etkilemektedir. Küçük yaşta meydana gelen bu evliliklerde oluşan hamilelik süreci, genellikle anne ve çocuk için ölümcül sonuçlara neden olmaktadır. Artan bu durumlar sonrasında Birleşmiş Milletler çocukların refahı için hedefler belirlemiştir. Bunlardan biri ise "erken yaşta ve zorla evlendirme" gibi zararlı geleneksel uygulamalara son vermektir.⁴⁸

Evlilik için belirlenen yasal yaş sınırı, her ülkenin kendi yasalarında farklı olarak belirlenmiştir. Bugün bile, asgari evlilik yaşını düzenleyen kurallar, resmi yasal sistemler veya gayri resmi uygulamalar açısından dünya genelinde aynı değildir. Hindistan'daki evlilik yaşı yasal olarak kadınlar için on sekiz, erkekler içinse yirmi birdir. Hindistan'da bireylerin erken yaşta gerçekleştirdiği evlilikler 2006 yılında çıkarılan yasaya kadar uygulanmıştır. Erken evliliklerin, kız çocuklarının yaşam koşulları üzerindeki olumsuz etkisine yönelik artan endişeler nedeniyle Hindistan'da 2006 yılında Çocuk Evlilik Yasası çıkarılmıştır.⁴⁹

UNICEF'in 2012'de hazırladığı raporda, Hindistan'daki çocuk evliliklerinin hem erkekleri hem de kızları etkilediği ancak çocuk evliliği oranının nesiller boyunca kadınlar arasında daha yüksek olduğu belirtilmektedir. Bu rapora göre kırk beş ile kırk dokuz yaş aralığındaki kadınların yüzde 64,2'si ve erkeklerin yüzde 41,3'ü belirlenen yasal yaştan önce evlenmiştir. Buna

⁴⁷ Lal, "Child Marriage in India: Factors and Problems", 2994; Bhandari, "Child Marriage Under Hindu Personal Law", 177.

⁴⁸ Lal, "Child Marriage in India: Factors and Problems", 2994; Bhandari, "Child Marriage Under Hindu Personal Law", 178.

⁴⁹ Domenico Francavilla, "Interacting Legal Orders and Child Marriages in India", *American University Journal of Gender Social Policy and Law* 19/2 (2011), 531.

karşılık genç nesilde yirmi beş ile yirmi dokuz yaş aralığında yasal yaşın altındaki evlilik yüzdesi kadınlarda ve erkeklerde sırasıyla yüzde 55,4 ve yüzde 32,3'e düşmüştür. Her ne kadar çocuk evliliği sıklığında kademeli bir azalma olsa da yine de genç nesiller arasında çocuk evliliğinin azalması yeterli gözükmemektedir.⁵⁰

Hindistan'daki kırsal alanlarda çocuk evlilikleri oranı kentsel alanlarda olduğundan daha fazladır. Kırsal kesimde yirmi- yirmi dört yaş grubunda olan evli kadınların yüzde 52,5'i ve kentsel alanlarda yüzde 28,2'si on sekiz yaşından önce evlenmiştir. En son İlçe Düzeyinde Hane halkı ve tesis araştırması anketinin (DLHS) (2007-2008) verilerine göre, yirmi- yirmi dört yaş grubundaki şu anda evli kadınların kırsal alanlarda yaklaşık yüzde 48'i kentsel alanlarda ise yüzde 29'u on sekiz yaşından önce evlenmiştir. 1992-1993'teki Ulusal Aile Sağlığı Araştırması (NFHS) anketinde yüzde 30,2'den 2007-2008'deki (DHLS) yüzde 18,6'ya neredeyse yarı yarıya düşmüş olsa da kırsal alanlardaki evli kadınların çocuk gelin olma olasılıklarının iki kat daha fazla olduğu görülmektedir.⁵¹

Dünya çapında çocuk evliliği oranını ölçmek için kilit göstergelerden biri, yirmi- yirmi dört yaş grubunda, on sekiz yaşını doldurmadan evli olan kadınların yüzdesidir. UNICEF'in 2012 yılında yirmi- yirmi dört yaş aralığındaki kadınlar üzerinde hazırladığı raporda Hindistan eyaletlerindeki çocuk evlilikleri oranının dağılımı da bulunmaktadır. Buna göre, Hindistan'ın Kuzey Bihar Eyaleti yüzde 68 ile ülkenin en yüksek çocuk evliliği oranına sahip eyaletidir. Bu eyaleti yüzde 65 ile Rajasthan, yüzde 59 ile Uttar Pradesh, yüzde 57 ile Madhya Pradesh izlemektedir. Himachal Pradesh, yüzde 9 ile en düşük orana sahip eyalettir. Ayrıca Rajasthan, Madhya Pradesh, Uttar Pradesh, Bihar, Jharkhand ve Batı Bengal dahil olmak üzere altı eyaleti kapsayan ve yüzde 51,9 ile yüzde 68,2 arasında değişen en yüksek çocuk evlilik oranına sahip doğu-batı koridorunu da ortaya koymaktadır. Bu eyaletlerin her birinde, yirmi- yirmi dört yaş grubundaki halihazırda evli olan her iki kadından en az biri çocuk gelindir.⁵² Hindistan'da yoksul ailelerde ve kırsal alanda daha yaygın olarak görülen çocuk evlilikleri cinsiyet ayrımcılığının da bir göstergesidir. Çünkü istatistiklerde kız çocuklarının karar verme gücünün sınırlı olduğu ve toplumdaki rollerinin sadece eş olmak olduğu açıktır. Şüphesiz aileleri tarafından kızlar için düşünülen tek gelecek ev hanımı olma rolüdür.⁵³

⁵⁰United Nations International Children's Emergency Fund (UNICEF), *Child Marriage in India: An analysis of available data* (New Delhi: 2012), 11.

⁵¹ UNICEF, *Child Marriage in India*, 11.

⁵² UNICEF, *Child Marriage in India*, 11.

⁵³ UNICEF, *Child Marriage in India*, 7.

Hindistan'da yaygın bir uygulama olarak varlığını devam ettiren çocuk evliliklerinde aileler kız ve erkek çocukları adına daha onlar çok küçükken ya da onlar henüz doğmamışken çocuklarını evlendirme adına birbirlerine söz vermektedirler. Çocukları daha çok küçükken söz veren bu iki aile sonrasında erken yaşta çocuklarını evlendirmekte ve çocukken evlenen bu çiftten çocuk sahibi olması istenmektedir. Hatta çift bu konudan dolayı baskıya bile maruz kalmaktadır. Erken cinsel aktivite, ergenleri HIV / AIDS de dahil olmak üzere Cinsel Yolla Bulaşan Hastalıklara (CYBE) yakalanma riskine daha fazla maruz bırakmaktadır. Nitekim erken evlilik ve hamilelik Hindistan'da anne ölümlerinin en önemli nedenlerinden biridir.⁵⁴ Hindistan'da ergenlik öncesi dönemdeki kız çocuklarının erken yaşta evlendirilmeleri, bu çocukların daha fazla hastalık riskine maruz kalmalarına neden olduğundan dolayı bu çocuklar savunmasız bir grubu oluşturmaktadırlar.⁵⁵

Hindistan da çocuk evliliklerini incelediğimizde aileleri bu evliliğe teşvik eden belli faktörlerin etkili olduğunu söyleyebiliriz. Çocuk yaşta evliliği motive eden çeşitli faktörleri analiz eden Lal'a göre, ebeveynleri çocuk evliliğine motive eden faktörlerin başında kızların eğitimine yapılan harcamalardan kaçınmak gelir. Genellikle aileler, erkek ve kız çocuklarının eğitimlerine yapılan harcamalar konusunda ayrımcılık yapmaktadır. Ebeveynler erkek çocuklarına soylarının devamını sağlayan varlıklar ve ekonomik güvenceleri olarak muamelede bulunurken, kız çocuklarını aileleri için ekonomik bir yük olarak görmektedirler. Çocukların eğitimine yapılan harcamalardaki bu ayrımcılık nedeniyle kız çocuklarına daha az öncelik verilmekte veya hiç öncelik verilmemektedir. Kadınların mirastan faydalanma durumu da çocuk evliliklerini bir dereceye kadar teşvik eden faktörlerdendir. Hindistan'da kız çocuğu, çocukken miras hakkını talep edemeyeceğinden çocuk evlilikleri yapılmakta ve bu sayede kız çocuklar mülkiyet haklarından mahrum edilmektedir. Bir aile yoksulluk içinde olduğunda, kadın ve kız çocukları ailenin yoksulluğu nedeniyle birçok imkândan mahrum bırakılmakta ve mağdur edilmektedir. Yoksul aileler kız çocuğunun yükünden kaçınmak için doğal olarak çocuk evliliğine başvurmaktadır. Hatta kız çocuğunu satan fakir aileler dahi bulunmaktadır. Sosyal güvenlik de çocuk evliliklerinin gerçekleşmesine etki eden faktörlerden biridir. Hint toplumunda evli kadınların, karşılaştıkları olumsuz bir durum karşısında evli olmayan kadınlara göre daha güvenli olduğu kabul edilmektedir. İnsanlar evli kadınları evli olmayan kızlardan farklı görmektedirler. İnsanların (erkekler), evli olmayan kızlara karşı kötü niyet beslediklerini düşünen ebeveynler, bu insanlardan

⁵⁴ Lal, "Child Marriage in India: Factors and Problems", 2994.

⁵⁵ Lal, "Child Marriage in India: Factors and Problems", 2995.

kızlarını korumak için onları erken yaşlarda veya ergenliğe ulaştıktan kısa bir süre sonra evlendirmek için acele davranmaktadırlar.⁵⁶

Hindistan'da çocuk evliliklerinin yol açtığı sorunlar hakkında ise şunları söyleyebiliriz. Erken evliliklerde bir kız çocuğunun yetişkin bir kadının sorumluluklarını üstlenmesi oldukça zordur. Çocuk yaşta evlenen birey için ailenin ve çocukların bakımını erken yaşta üstlenmek ise yorucu bir yükür. Ayrıca çocuk evliliklerindeki erken hamilelik süreci de birçok sağlık komplikasyonuna neden olmaktadır. Fizyolojik gelişim tamamlanmadan gerçekleşen bu durum psikolojik anlamda da sıkıntılara sebep olmaktadır. Erken yaşta gerçekleştirilen bu evliliklerde özellikle gelin damat arasında çok fazla yaş farkı olduğu bilinmektedir. Çocuk gelinlerin yeni hayatlarında görüşlerini ifade etme özgürlükleri bulunmamaktadır, erken yaşta evlilik sorumluluğunu üstlenen bu çocuklar, eşlerine itaat etmek zorunda kalmaktadır.⁵⁷

SONUÇ

Dünya üzerinde birçok ülkede var olduğu bilinen erken evlilik konusu günümüz toplumları için büyük bir problem teşkil etmektedir. Zira bir hak ihlâli olan erken evliliklerde, kız çocukları aileler için ekonomik bir yük olarak görülmekte ve aile fertlerinin kararlarıyla çocukluklarını yaşayamadan ağır sorumluluklar üstlenmektedirler. Erken evlilikler sadece kız çocuklarının kendilerini değil onların aile fertlerini olumsuz yönde etkilemekle beraber toplumu etkileyen bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Erken evlilikler dünyada ve Hindistan'da kalıcı çözümler bulunmadıkça kanayan bir yara olmaya devam edecektir. Gerek Hindistan gerekse dünyada erken evliliklerin hâlâ uygulanıyor olması mücadele etme yöntemlerinin yeterli olmadığını göstermektedir.

Kanaatimize göre, Hindistan gibi geleneksel ve ataerkil yapının hâkim olduğu ülkelerde aileler ve toplumlar çocuk evliliğinin çocuklar, özellikle de kız çocukları üzerindeki zararlı etkileri konusunda duyarlı olmalıdırlar. Erken evliliklerin önüne geçebilmek için, kız çocukları değerli bireyler olarak görülmeli, kız çocuklarının eğitimi, sağlığı, çocuk hakları ve cinsiyet eşitliği ile ilgili yasalar ve politikalar konusunda farkındalık artırılmalıdır. Bunun için görsel-işitsel materyaller ve diğer farkındalık artırıcı içerik biçimleri geliştirilmeli ve toplumun bilinçlendirilmesi için bu tür faaliyetler daha yaygın bir şekilde yapılmamalıdır. Erken evlilik uygulamasının görüldüğü toplumlarda bireyler arasındaki sosyal eşitsizliğin giderilmesi için tıpkı bir ka-

⁵⁶ Lal, "Child Marriage in India: Factors and Problems", 2995-2996; Manzoor Ahmad Sofi, "Child marriage as a social problem and its impacts on the girl child", *International Journal of Advanced Education and Research* 2/4 (July 2017), 94.

⁵⁷ Lal, "Child Marriage in India: Factors and Problems", 2996-2997.

nun gibi görülen geleneksel uygulamalara son verilmelidir. Çocuk evliliğinin evli çocuklar üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmak için üreme sağlığını, aile planlamasını, anne ve çocuk sağlığını, okuryazarlığı ve farkındalığı geliştirmeye yönelik özel programlar planlanmalıdır. Bununla birlikte erken evlilik mağduru olan çocukların durumu göz ardı edilmemeli, devletler bu konuya yönelik iyileştirici politikalar geliştirmelidir.

KAYNAKÇA

- Aftab, Anam. "Child Marriage Practices In India: A Violation of Child Rights". *International Journal of Multidisciplinary Research Review* 5/8 (August 2019), 15-21.
- Auradkar, J.B. "Child Marriage In India: An Overview". *Review Of Research Journal* 2/4 (January 2013), 1-5.
- Aydemir, Elvan. "Evlilik mi? Evcilik mi? Erken ve zorla evlilikler: Çocuk gelinler". *Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu Raporları* 11/8 (Ekim 2011), 1-59.
- Aydın, Mahmut. *Ana Hatlarıyla Dinler Tarihi*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 4. Baskı, 2014.
- Bhandari, Vandana. "Child Marriage Under Hindu Personal Law: *Factum Valet* or An Issue For Protection of Human Rights of Women". *ILI Law Review* 1 (Summer 2017), 175-197.
- Boran, Perran vd.. "Çocuk Gelinler". *Marmara Medical Journal* 26 (Nisan 2013), 58-62.
- Demirci, Kürşat. "Hinduizm". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 18/112-116. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.
- Duman, Nesrin. "Çocuk Yaşta Evlilik ya da Çocuk Gelin Olgusuna Psikososyal Bir Bakış". *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi (IBAD)* 4/2 (Mart 2019), 267-276.
- Ersöz, Emine. *Manu Kanunnamesi'ne Göre Hinduizm*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2007.
- Eyüboğlu, Damla & Eyüboğlu, Murat. "Küçük Yaşta Evlendirilmek İstenen Çocuklarda Psikiyatrik Bozukluklar ve Sosyodemografik Özellikler". *Klinik Psikiyatri Dergisi* 21/2 (Mart 2018), 122-129.
- Francavilla, Domenico. "Interacting Legal Orders and Child Marriages in India". *American University Journal of Gender Social Policy and Law* 19/2 (2011), 529-547.
- Kane, Pandurang Vaman. *History of Dharmasastra: Antient and Medieval Religious and Civil Law*. 2.Cilt. 1.Bölüm. Poona: Bhandarkar Oriental Research Institute, 1941.
- Knott, Kim. *Hinduizm*. çev. Ceylan Ertung. Ankara: Dost Kitabevi Yayınları, 2017.
- Koroğlu, Doğan Aslıhan. *En Az Gelişmiş ve Gelişmekte Olan Ülkelerde Erken Yaşta Evliliklerle Mücadele ve Türkiye Uygulamaları*. Ankara: T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Uzmanlık Tezi, 2014.
- Lal, B. Suresh. "Child Marriage in India: Factors and Problems". *International Journal of Science And Research (IJSR)* 4/4 (Nisan 2015), 2993-2998.
- Nehaluddin, Ahmad. "Sati Tradition- Widow Burning In India: A Socio-Legal Examination". *Web Journal of Current Legal Issues* (2009).
- Özcebe, Hilal & Biçer, Burcu Küçük. "Önemli bir kız çocuk ve kadın sorunu: Çocuk evlilikler". *Türk Pediatri Arşivi Dergisi* 48 (Mart 2013), 86-93.
- Rig Veda, çev. Korhan Kaya. İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları, 2014.

- Saraswat, Ritu. "Child Marriage: A Social Evil". *Social Welfare*, (April 2006).
- Sharma, Arvind. *Sati: Historical and Phenomenological Essays*. New Delhi: Motilal Barnarsidass, 1988.
- Sofi, Manzoor Ahmad. "Child marriage as a social problem and its impacts on the girl child". *International Journal of Advanced Education and Research* 2/4 (July 2017), 93-95.
- Tahera, Ahmed. "Child Marriage: A Discussion Paper". *Bangladesh Journal of Bioethics* 6/2 (July 2015), 8-14.
- The Law Code of Manu*, çev., Patrick Olivelle, New York: Oxford Univ. Press, 2004.
- The Laws of Manu*, çev., Wendy Doniger and Brian K. Smith. Harmondsworth: Penguin Books, 1991.
- UNICEF, United Nations International Children's Emergency Fund, "Çocuk Haklarına Dair Sözleşme". Erişim: 28 Temmuz 2020.
<https://www.unicef.org/turkey/media/7941/file/%C3%87HDS%20ve%20%C4%B0htiyari%20Protokoller,%20Usul%20Kurallar%C4%B1%20ile%20%C3%87ocuk%20Haklar%C4%B1%20Komitesi%20Genel%20Yorumlar%C4%B1.pdf>
- UNICEF, United Nations International Children's Emergency Fund, *Child Marriage in India An analysis of available data*, New Delhi: 2012.
- UNICEF, United Nations International Children's Emergency Fund, "Child Marriages: 39,000 Every Day", (New York: 2013) Erişim 26 Mayıs 2020.
https://www.unicef.org/media/media_68114.html
- Yajñavalkya Smṛti*, çev. Rai Bahadur Srisa Chandra Vidyarnava. Delhi: The Panini Office, 1918.
- Yitik, Ali İhsan. *Doğru Dinleri*. İstanbul: İsam Yayınları, 2014.